

A könyvtár fogalma

- Latin kifejezéssel: bibliotheca
- Könyvek (dokumentumok) összessége, azaz bizonyos szempontok szerint összeválogatott (gyűjtőkör*) megőrzésre és olvasásra szánt, **feltárt** és **rendezett** dokumentumgyűjtemény.

** A dokumentumoknak az a csoportja, amelyet a könyvtár rendszeresen beszerez, gyűjt. Elsősorban az egyes tudományterületeket jelöli ki, tehát tartalmi szempontot jelent.*

A könyvtár szerepe az információszerzés folyamatában I.

- A könyvtári funkció abban áll, hogy az e célra rendelt intézmény tudomást szerezzen a dokumentumok létéről, ezeket **megszerezze, tárolja**, és azok **rendelkezésére bocsássa**, akiknek a dokumentumra (az abban foglalt információkra) szüksége/igénye van.

A könyvtár szerepe az információszerzés folyamatában II.

- A könyvtár már nem csupán saját gyűjtésű dokumentumait tárolja, hanem helyet ad ahhoz is, hogy a számítógépes rendszereken keresztül hozzáférjenek az olvasók a számítógép-hálózatokon lévő információforrásokhoz is.

Könyvtárak típusai I.

A használók köre és a hozzáférhetőség szempontjából

- ❖ **Nyilvános könyvtár:** Mindenki látogathatja, gyűjteménye és szolgáltatásai általában korlátlanul igénybe vehetők.
- ❖ **Korlátozottan nyilvános könyvtár:** Bizonyos feltételek betartásával látogatható (pl. iskolai könyvtár, muzeális könyvtárak, magángyűjtemények, egyházi könyvtárak).

<http://www.konyvtar.lap.hu>

Könyvtárak típusai II.

A gyűjtőkör szempontjából

Általános gyűjtőkörű könyvtár: gyűjtőköre minden területre kiterjed

Fajtái: nemzeti könyvtár
közkönyvtár
iskolai könyvtár

Tudományos és szakkönyvtár: egy-egy tudományterülettel kapcsolatos dokumentumok gyűjtésére és rendszerezésére vállalkozik

Fajtái: akadémiai intézetek könyvtárai
országos, területi szakkönyvtárak
felsőoktatási könyvtárak

Nemzeti könyvtár

Feladatai:

- Egy adott nemzethez vagy annak nyelvéhez, nyelveihez tartozó minden dokumentumot beszerezzen és feldolgozzon. Pl. az Országos Széchenyi Könyvtár teljességre törekedve gyűjt minden magyar nyomdából kikerült művet, s a külföldön megjelent magyar nyelvű anyagokat. Ezen kívül igyekszik megszerezni a hazánkról szóló legfontosabb dokumentumokat is, tekintet nélkül arra, hogy milyen nyelven íródtak.
- Köteleespéldányok gyűjtése és elosztása.
- Nemzeti bibliográfia kiadása.

Közkönyvtárak

Lakóhely szerinti könyvtári hálózat

- Megyei könyvtár (pl. Eötvös Károly Megyei Könyvtár, Veszprém
<http://www.ekmk.hu/>)
- Városi könyvtár (pl. Vörösmarty Mihály Könyvtár, Székesfehérvár
www.vmk.hu) - fiókkönyvtárai
- Községi könyvtárak (pl. Mezőfalva)

Iskolai könyvtár

Legfontosabb feladata, hogy segítse az intézmény tanulóinak és dolgozóinak munkáját, ezért gyűjtőkörének legfontosabb területei:

- A házi olvasmányok;
- A tananyaghoz kapcsolódó igényes szépirodalmi és ismeretterjesztő művek;
- A pedagógia és a pszichológia szakirodalma;
- A tudományok legfontosabb általános és összefoglaló művei;
- Lexikonok és enciklopédiák, kézikönyvek;
- Az iskola történetéhez, hagyományaihoz kapcsolódó dokumentumok.

Tudományos és szakkönyvtárak

- Tudományos gyűjtemények: egy-egy szakterületre korlátozódnak, s ennek anyagát a teljesség igényével gyűjtik. Többnyire ellátják a tudományos információs központ szerepét is.

Országos Pedagógiai Könyvtár és Múzeum (OPKM)	pedagógia, pszichológia, ifjúsági irodalom
Országgyűlési Könyvtár	történelem, jogtudomány
Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára	ókortudomány, nyelv és irodalomtudomány, tudománytörténet, orientalisztika
Szegedi Tudományegyetem Egyetemi Könyvtár	az egyetem oktatási-kutatási tevékenységére, társadalmi életére, kapcsolataira vonatkozó dokumentumok
Kodolányi János Főiskola Könyvtára	a képzésnek megfelelő szakterületek és tudományágak szerint

A könyvtár és az önálló ismeretszerzés

Cél=> a meglévő ismeretek elmélyítése

Az önálló ismeretszerzés, tájékozódás lényege: ki ki maga keresi meg, válogatja ki és dolgozza fel a szükséges információkat.

A folyamat lépései:

- ❑ keresés
- ❑ kiválasztás
- ❑ feldolgozás

Az ismeretszerzés folyamata I.

Keresés: A célnak megfelelő információk, dokumentumok felkutatása.

Keresőrendszerek típusai:

- ❑ betűrenden alapuló (pl. betűrendes tárgymutató, lexikon, betűrendes katalógus)
- ❑ tartalmi, hierarchikus rend (pl. könyvek tartalomjegyzéke, ETO rendje a szabadpolcon és a katalógusban)

Az ismeretszerzés folyamata II.

Kiválasztás: a célnak leginkább megfelelő információ, ill. dokumentum kiválasztása.

Feldolgozás: a kiválasztott információk alapján a probléma, a feladat megoldása.

A sikeres keresés feltétele:

- ❑ az állomány szakrendben, betűrendben való feltárása,
- ❑ cédlakatalógus, számítógépes katalógus,
- ❑ segédkönyvek, kézikönyvek => kézikönyvtár,
- ❑ feltárás: melyek a dokumentumok legfontosabb adatai?

Az elektronikus (digitális) könyvtár fogalma és szolgáltatásai

- Az elektronikus könyvtár olyan könyvtár, amely kizárólag elektronikus dokumentumokat gyűjt, rendez, feltár, tárol és általában hálózaton keresztül az olvasók rendelkezésére bocsát.
- Az elektronikus online könyvtárat gyakran virtuális könyvtárnak nevezik, mivel a dokumentumok digitális formában vannak jelen, és csak online módon érhetők el.

Elektronikus könyvtárak I.

- Magyar Elektronikus Könyvtár
www.mek.oszk.hu
- Gyűjtőköre kiterjed: témájuk szerint a magyar vonatkozású vagy nyelvű tudományos, oktatási, kulturális dokumentumokra.
- Dokumentumtípusuk szerint a könyvekre, előadásokra, tanulmányokra, térképekre.

A könyvtárak funkcionális terei

- Ellenőrzési pont (beiratkozás, kölcsönzés, tájékoztatás)
- Tájékoztató övezet
 - kézikönyvtár (lexikonok, enciklopédiák, szótárak, közhasznú ismeretek tárai)
 - katalógusok: cédulakatalógus (betűrendes, szakkatalógus, tárgyszókatalógus), vagy számítógépes katalógus (egy adatállomány, többféle szempont szerinti keresés)
- Szabadpolcos könyvkiválasztó övezet
- Olvasóterem

Könyvtári szolgáltatások

- Könyvek kölcsönzése
- Könyvek helyben olvasása
- Felvilágosítás kérése személyesen, és telefonon
- Fénymásolás
- Zenehallgatás
- CD-ROM, multimédia helyben használata és kölcsönzése
- Videokazetta, DVD kölcsönzése
- Hangkazetta, CD kölcsönzése
- Sajtótermék helyben olvasása és kölcsönzése
- Könyvtárközi kölcsönzés
- Internet használata
- Számítógépes katalógus használata
- Kölcsönzött dokumentumok hosszabbítása
- Részvétel rendezvényeken
- Előjegyzés

Eligazodás a könyvtárban

- A könyvtár tereiben (segítik a feliratok)
- A könyvtári állományban (segítik az osztólapok és a könyvtárosok)
- A könyvtári **állomány fő részei:**
 - **szépirodalom** (betűrendi jel)
 - **ismeretközlő irodalom** (szakrendi jel + betűrendi jel)

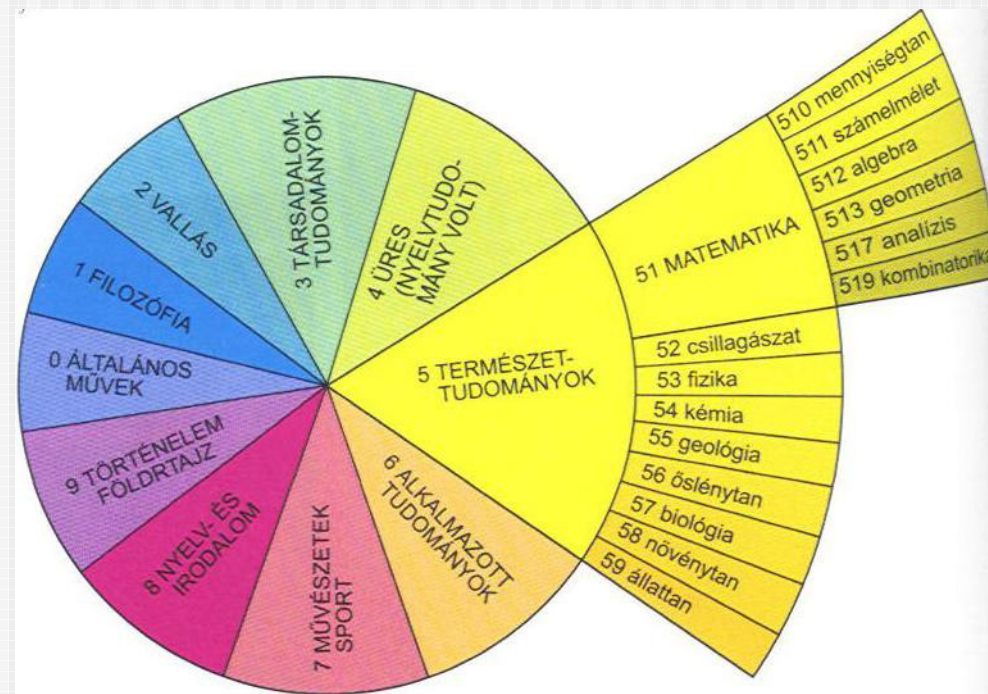
Rend a szabadpolcos könyvtárban

- A szabadpolcos könyvtárban a téma szerinti rend és az ábécés rend kettősségével találkozhatunk.
- A könyvek tartalmuk, témájuk szerint sorakoznak a polcokon, az egyes témacsoportokon belül pedig ábécés rendet találunk.

A könyvtári szakrend: az ETO

- Ennek alapja egy a tízes számrendszerre épülő, a tudományokat számok segítségével osztályokba soroló rendszer, az Egyetemes Tizedes Osztályozás (ETO).
- A 10 főosztály:
 - 0:** általános, összefoglaló művek
 - 1:** filozófia, lélektan, etika és esztétika
 - 2:** vallás, mitológia
 - 3:** társadalomtudományok
 - 4:** (jelenleg üres)
 - 5:** természettudományok
 - 6:** alkalmazott tudományok
 - 7:** művészetek, sport, szórakozás
 - 8:** nyelvészet, irodalom
 - 9:** életrajzok, földrajz, történelem

A tudományok felosztásának sémája (10 főosztály, 10 osztály, 10 alosztály)

A könyvtárak raktári rendje

- A közkönyvtárak az ETO-ra és az egyes szerzőknek (címeknek) a betűrenden belüli sorrendjét meghatározó Cutter-táblázatra épülő **szakrendi-betűjeles raktározást** alkalmazzák.
- A könyvön és a katalóguscédulán lévő **raktári jelzet** két részből áll:
 - a felső (általában háromjegyű szám) szám, a **szakrendi jel** mutatja meg, hogy a keresett ismeretközlő mű melyik fő osztályba került besorolásra, hol található meg a könyvtári állományban.
 - az alsó (egy betűből és kétjegyű számból álló) **betűrendi jel** a Cutter-szám (a betű mindig a szerző /cím/ kezdőbetűjére, a szám pedig az azon belüli betűrendi helyre utal).
- A szépirodalmi művek szabadpolcos elhelyezését csak a Cutter-szám határozza meg.

A számítógépes katalógus

- Az **OPAC** az **Online Public Access Catalogue** rövidítése. Jelentése: számítógépes hálózaton, bárki számára közvetlenül elérhető katalógus. A számítógépes katalógus egységei a rekordok. Minden műről készül egy bibliográfiai rekord. Ez tartalmazza a dokumentum formai és tartalmi jegyeit. Minden adatelem önálló mezője a rekordnak. A mezők tartalmából épülnek fel a rendezett kereső listák. Ezenkívül egy mű minden példányáról készül példányrekord, ami megmutatja, hogy az adott példány a könyvtár melyik egységében található valamint a kölcsönzési információkat.
- A hálózaton elérhető katalógusnak több előnye is van a hagyományos cédula katalógussal szemben.
 - Használata időben nem korlátozott. A könyvtár bezárása után is elérhető.
 - Az OPAC térben sem lehatárolt. Távoli könyvtárból vagy akár az otthoni gépről is elérhető. Az olvasó több könyvtár katalógusát is megnézheti, és eldöntheti, melyik könyvtárba érdemes elmenni.
 - Szintén a számítógépes feltárás teszi lehetővé, hogy egy könyvről az eddigieknél több adatot is nyilvántartsunk, és kereshetővé tegyünk.

A Szirén Integrált Könyvtári Rendszer keresőfelülete

http://94.199.48.18/sziren_0494.htm

Milyen adatokra kereshetünk rá ezen a felületen?

Bibliográfiai rekord

A 76

11360

Arany János (1817-1882)*

Toldi-trilógia / Arany János ; [a szöveget Vekerdy Tamás gond.]. - ... 2. kiad. -

Bp. : Szépirod. Kvk., 1986. - 550 p. ; 20 cm

Elbeszélő költemények.- Toldi.- Toldi szerelme.- Toldi estéje

ISBN 9631531236 fűzött : 45,- Ft

894.511-13

Mt.: Vekerdy Tamás (1935-) [sajtó alá rend.]

AN: Toldi

AN: Toldi szerelme

AN: Toldi estéje

Isz:

11360

11363

11361

11357

11362 kölcsönözve, határidő: 2009.12.11.

11364 kölcsönözve, határidő: 2008.05.14.